

Ärakiri.
Ärisaladused välja jäetud.

PEADIREKTORI ASETÄITJA

OTSUS

19.04.2006.a nr 15-KO

Koondumisele nr 7/2006 AS Alexela Oil ja Hydro Texaco Eesti AS loa andmine

Koondumine

27.03.2006.a esitas AS Alexela Oil esindaja Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt AS Alexela Oil omandab valitseva mõju Hydro Texaco Eesti AS üle vastavalt nende vahel 17.03.2006.a sõlmitud aktsiate müügilepingule (edaspidi Leping). Lepingust tulenevalt omandab AS Alexela Oil 100% Hydro Texaco Eesti AS aktsiatest.

Tehingu tulemusena omandab AS Alexela Oil valitseva mõju Hydro Texaco Eesti AS üle konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS) § 2 lg 4 tähenduses, ning antud juhul on tegemist koondumisega KonkS § 19 lg 1 p 2 sätestatud viisil.

Konkurentsiamet avaldas 27.03.2006.a ülnimetatud koondumise teate saamise kohta teate väljaandes "Ametlikud Teadaanded". Asjast huvitatud isikud nimetatud koondumise kohta arvamusi ja vastuväiteid ei esitanud.

Koondumise osalised

KonkS § 20 punktide 2 ja 4 järgi on koondumise osaliseks ettevõtja, kes omandab valitseva mõju teise ettevõtja üle, ning ettevõtja, kelle üle valitsev mõju omandatakse. Koondumise osalisteks on seega AS Alexela Oil (edaspidi Alexela) ja Hydro Texaco Eesti AS (edaspidi Hydro Texaco).

Alexela on Eestis registreeritud äriühing, kelle aktsionärideks on OÜ Boromir (90%) ja OÜ Alexela Services (10%). Alexela põhiliseks tegevusalaks on mootorikütuse hulgimüük Eestis. Alexelal on 100%-line tütarettevõtja OÜ Alexela Trade, kes tegeleb mootorikütuse jaemüügiga läbi 26 teenindusjaama. Edaspidi käsitletakse Alexelat ja tema tütarettevõtjat ühe ettevõtjana Alexela kontsern.

Hydro Texaco on Eestis registreeritud äriühing, kes kuulub 100%-liselt Taanis registreeritud Hydro Texaco A/S-ile. Ettevõtja põhitegevuseks on mootorikütuse jaemüük ning õlide ja määrdeainete hulgimüük. Ettevõtjal oli 2005.aasta lõpul 32 Uno X kaubamärgi all tegutsevat teenindusjaama.

Õiguslik hinnang

Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta ülemaailmsed käibed kokku ületavad 500 miljonit krooni ja vähemalt kahe koondumise osalise ülemaailmne käive ületab kummalgi 100 miljonit krooni ning ettevõtja või tema osa, kelle üle omandatakse valitsev mõju, äritegevus toimub Eestis.

Alexela 2005.a ülemaailmne käive oli [...] krooni ja Hydro Texaco-l [...] krooni. Mõlema ettevõtja majandustegevus toimub Eestis, mistõttu kuulub nimetatud koondumine KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollimisele.

Kaubaturud

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate (edaspidi asendatavate) kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Alexela kontserni ja Hydro Texaco tegevused kattuvad mootorikütuse (benssiini ja diislikütuse) jaemüügi kaubaturul.

Mootorikütuse mõiste alla kuuluvad alkoholi-, tubaka- ja kütuseaktsiisi seaduse § 19 punkti 1 kohaselt pliivaba ja pliibensiin, lennukibensiin, petrooleum, diislikütus, eriotstarbeline diislikütus. Käesoleva koondumise seisukohalt vaadeldakse ainult autodes kasutatavaid kütuseid, milledeks on bensiin ja diislikütus (edaspidi mootorikütus).

Mootorikütuse lõpptarbijale müümine toimub peamiselt läbi teenindusjaamade, kus müüakse erineva oktaanarvuga bensiini ja diislikütust. Erinevad mootorid kasutavad erinevaid kütuseid, nõuded kasutatava bensiiniliigi või diislikütuse kohta on toodud auto kasutamishandbookis. Seega tarbimisomaduste poolest (nõudlus) ei ole mootorikütuse eri liigid omavahel asendatavad. Pakkumise poolelt on kõik mootorikütuse liigid esindatud samas teenindusjaamas. Koondumise teate esitaja on seisukohal, et antud koondumise ja selle mõjude hindamisel ei ole vaja eristada bensiini ja diislikütuse jaemüügi kaubaturgu (olgu, et erinevad mootorid tarbivad erinevat kütust) või veelgi detailsemat jaotust, sõltuvalt bensiini oktaanarvust. Reeglina on kõigi mootorikütuste jaemüüjate kaubavalikus esindatud nii bensiin kui ka diislikütus. Seega käsitletakse antud koondumise puhul mootorikütuse jaemüüki ühtse kaubaturuna. Kuna erinevate kütusemüüjate teenindusjaamad konkureerivad omavahel üldisel mootorikütuse jaemüügi kaubaturul, on tarbijal võimalus valida neile sobivam pakkuja. Seetõttu on ühe jaemüüja teenindusjaamas pakutav mootorikütus tarbija seisukohalt asendatav teiste jaemüüjate poolt pakutavaga, mis omakorda põhjustab tarbijate vähese lojaalsuse ühe või teise mootorikütuse jaemüüja suhtes.

Mootorikütuse jaemüügi kaubaturule eelneb mootorikütuse hulgimüügi kaubaturg, mis antud koondumise puhul ei ole mõjutatud kaubaturg, kuna koondumise osalistest tegutseb mootorikütuse hulgimüügi kaubaturul ainult Alexela.

Võttes arvesse Eesti suurust (vahemaad on lühikesed), kus erinevate teenindusjaamade piirkonnad moodustavad üksteisele järgnevate ja üksteisega kattuvate alade ahela, ning asjaolu, et konkurentsitingimused mootorikütuse jaemüügi turul Eesti erinevates piirkondades on sarnased ning kütuse jaehinna erinevus eri piirkondades ei ole märkimisväärne, on antud koondumise puhul käsitletud geograafilise kaubaturuna kogu Eesti territooriumi.

Seega on käesoleva koondumise puhul kaubaturuks mootorikütuse jaemüügi kaubaturg Eestis.

Käesoleva koondumise menetlemisel on Konkurentsiamet lähtunud 2004.aastal läbi viidud mootorikütuse jaemüügi kaubaturu analüüsi andmetest, mis kajastasid olukorda kaubaturu 2004.a I poolaastal, kuna otsuse tegemise hetkeks puudusid Statistikaameti terviklikud andmed 2005 aasta kohta. Lisaks on kasutatud 2004.a Statistikaameti andmeid nimetatud kaubaturu kohta. Lähtudes eeltoodust on kaubaturgu kirjeldatud erinevate perioodide lõikes, et välja tuua kaubaturu iseärasused ning nendele tuginedes anda hinnang läbiviidavale koondumisele, sealhulgas olukorrale mootorikütuse jaemüügi kaubaturul.

Statistikaameti andmetel oli mootorikütuse 2004.a jaemüügi kogumaht Eestis 4 624 miljonit krooni. Konkurentsiameti poolt läbiviidud kaubaturu analüüsis võeti aluseks 2004.a I poolaasta kaubaturu kogumaht, mis Statistikaameti andmetel oli 2 094 miljonit krooni. Kuna I poolaasta maht moodustab ligikaudu pool aasta kogumahu, võib eeldada kaubaturu suhtelistelt stabiilsust. Samas kinnitavad kaubaturu stabiilsust ka Statistikaameti andmed 2005.a kolme esimese kvartali mootorikütuse jaemüügi kogumahu kohta: I kv 1 049 miljonit krooni, II kv 1 280 miljonit krooni ja III kv 1 463 miljonit krooni. Lähtudes eeltoodust on Konkurentsiamet erinevalt koondumise osaliste hinnangust 2005.a mootorikütuse jaemüügi kaubaturu kogumahu osas [...] krooni, saanud nimetatud kaubaturu kogumahuks arvestuslikult 5 056 miljonit krooni. Eelneva põhjal asub Konkurentsiamet seisukohale, et mootorikütuse jaemüügi kaubaturg on aastate lõikes suhteliselt stabiilne, mis võimaldab Konkurentsiametil koondumisele hinnangu andmisel kasutada kaubaturu arvestuslikke kogumahte.

Mootorikütuse jaemüügi kaubaturu analüüsist tulenevalt tarniti 2004.a I poolaastal mootorikütust Eestisse põhiliselt Leedust OÜ Mazeikiu Nafta Trading House (edaspidi MNTH) vahendusel, kes oli ka koondumise osaliste tähtsaimaks mootorikütuse tarnijaks. MNTH tarnis 2004.aastal mootorikütust Alexela'le tema koguhankest [...]% ja Hydro Texaco'le tema koguhankest [...]%. 2005 aasta vastavad protsendid olid [...]% ja [...]%. Lisaks tarniti mootorikütust Venemaalt, Valgevenest, Soomest ja ka Lätist.

Mootorikütuse teenindusjaamade asustus Eestis on tihe. Konkurentsiameti mootorikütuse jaemüügi kaubaturu analüüsi andmetel oli 2004.a Eestis ca 550 nii maaaluse kui maapealse paikse anumaga mootorikütuse teenindusjaama. Neist umbes pooled teenindusjaamad kuuluvad suurematesse või väiksematesse kettidesse. Suuremad mootorikütuse jaemüüjad nagu Neste Eesti AS (edaspidi Neste), AS Eesti Statoil (edaspidi Statoil), AS Lukoil Eesti (edaspidi Lukoil), Hydro Texaco, Alexela kontsern ja AS Olerex (edaspidi Olerex) omasid analüüsi põhjal Eestis kokku üle 190 teenindusjaama, mis teeb eelnimetatud ettevõtjate teenindusjaamade osakaaluks mootorikütuse jaemüügiturul tervikuna ca 1/3.

Hinnang koondumisele

KonkS § 22 lg 2 kohaselt keelab Konkurentsiameti peadirektor või tema asetäitja koondumise, kui see võib tekitada või tugevdada turguvalitsevat seisundit, mis oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul.

KonkS § 13 lg 1 järgi on turguvalitsev ettevõtja, kellele kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest või kelle positsioon võimaldab tal sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest.

Konkurentsiameti mootorikütuse jaemüügi kaubaturu analüüsi kohaselt oli 2004.a I poolaasta mootorikütuse jaemüügi maht Eestis 2 094 miljonit krooni, millest tulenevalt saadi suuremate mootorikütuse jaemüüjate turuosadeks vastavalt: Statoil [...]; Neste [...]; Hydro Texaco [...] ja Lukoil [...]. Võttes aluseks Statistikaameti andmed 2004.a mootorikütuse jaemüügi kaubaturu kogumahu kohta summas 4 624 miljonit krooni ning arvestades nimetatud kaubaturu suhtelist stabiilsust, on käesoleval juhul arvestatud Alexela kontserni 2004.a mootorikütuse jaemüügi ligikaudseks turuosaks [...].

Konkurentsiamet, lähtudes Statistikaameti 2005.a kolme esimese kvartali mootorikütuse jaemüügi kaubaturu mahtudest ning kaubaturu suhtelisest stabiilsusest, arvestas 5 056 miljonit krooni 2005.a mootorikütuse jaemüügi kaubaturu kogumahuks, mis ei ole märkimisväärselt suurenenud võrreldes 2004.aastaga. Seetõttu on Konkurentsiamet veendumusel, et kirjeldatud koondumisele hinnangu andmisel on põhjendatud eelnevate perioodide analüüsiga arvestamine. Koondumise osalised on teates hinnanud 2005.a mootorikütuse jaemüügi kaubaturgu järgmiselt: AS Eesti Statoil ca [...], Neste Eesti AS ca [...], Hydro Texaco ca [...], AS Lukoil Eesti ca [...], Alexela [...], AS Olerex ca [...] jm ca [...].

Alljärgnevas tabelis on võrdluseks toodud mootorikütuse jaemüük (miljon krooni) ja suuremate mootorikütuse jaemüüjate turuosad (%):

	Statistika- ameti andmed Eestis mln kr	Statoil turuosad %	Neste turuosad %	Hydro Texaco turuosad %	Lukoil turuosad %	Alexela turuosad %
2004.a I poolaasta	2 094	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Mootorikütuse suuremate jaemüüjate hinnang oma 2004.a turuosade kohta	4 624	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Koondumise osaliste hinnang mootorikütuse suuremate jaemüüjate 2005.a turuosade kohta	5 056	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Eeltoodud tabelis ei ole ettevõtjate turuosade suurustes olulisi erinevusi ja turuliidrid on ka üldjuhul samad. Suuremate mootorikütuse jaemüüjate turuosad kokku on ligikaudu [...], sh Hydro Texaco ja Alexela kokku [...].

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 06.11.2002.a määruse nr 3 "Koondumise teate esitamise juhend" § 7 lg 3 p 1 kohaselt on horisontaalselt mõjutatud kaubaturg selline kaubaturg, kus tegutseb vähemalt kaks koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat, ning koondumine viib vähemalt 15 protsendilise turuosani.

Eeltoodu põhjal võib väita, et koondumise tulemusena võib Alexela saavutada mootorikütuse jaemüügi Eesti kaubaturul [...] 15%, mistõttu on tegemist horisontaalselt mõjutatud kaubaturuga.

Konkurentsiamet on seisukohal, et koondumise osaliste ühine turuosa 15% [...] ei tekita konkurentsiprobleeme, kuna nimetatud kaubaturul tegutsevad kaks suurema turuosaga ettevõtjat, AS Eesti Statoil ja Neste Eesti AS. Nimetatud ettevõtjate puhul on tegemist rahvusvahelistesse kontsernidesse kuuluvate ettevõtjatega, kellel on nii majanduslikku kui finantsjõudu mootorikütuse jaemüügi kaubaturul liidripositsiooni hoidmiseks. Seega tekib küll suuruselt kolmas mootorikütuse jaemüüja, kuid tema turuosa ei suurene sedavõrd, et see võimaldaks teda käsitleda turgu valitseva ettevõtjana. Eeltoodust tulenevalt teravneb konkurents kaubaturul andes koondumise osalistele parema positsiooni pakkumaks konkurentsi kahele turuliidrile. Arvestades eeltoodut on Konkurentsiamet seisukohal, et antud koondumine ei tekita ega tugevda mootorikütuse jaemüügi Eesti kaubaturul turguvalitsevat seisundit, mistõttu ei esine käesoleva koondumise puhul KonkS § 22 lg 2 nimetatud asjaolusid, mis tingiksid koondumise keelamise.

Koondumisega seotud konkurentsipiirangud

[...]

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 27 lg 1 p 1

Otsustan:

Anda luba AS Alexela Oil ja Hydro Texaco Eesti AS koondumisele, sealhulgas konkurentsipiirangule kestvusega kuni kolm aastat.

Otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul, arvates käesoleva otsuse teatavakstegemisest.

Aini Proos